

ÛCZBA 25

Wieczny sztudéra

RÓMAN DRZÉDZŌN, DANUTA PIOCH

Sztudia to pò pòlskù *studia*. Ûczbòwniô to *uczelnia*. Sztudérowac znaczy *studiować*. Sztudérów – *studentów* i sztudérczi – *studentki* ùczą *akademiczci szkólny*, to je *nauczyciele akademiccy*.

Cwiczënk 1

Przczëtôj gôdkã i przelôżë jã na pòlszci jãzëk. Wëzwëskôj do te słowôrz kaszëbskò-pòlszci (*Przeczytaj rozmowę i przetłumacz ją na język polski. Wykorzystaj do tego słownik kaszubsko-polski*).

- Witôjze drëchù.
- Bóg zapłac. Slëchôj, jô dzysô ni móm za wiele czasu na gôd-
czi.
- Jô **zem mësłôt**, że pògòdómë. Më sã tak dôwno **ni mómë
widzónë**.
- Jinã razã, kò jô mùszã nëkac na Ùniwerk papiorë zložëc.
- Papiorë? Jaczé papiorë?
- Na sztudia. Òd rujana akademiczci rok sã zaczinô.
- Dopierze w sëwnikù cë przëszło papiorë na sztudia składac?
- Tec òb latowé ferie jô **jem** òd rena do wieczora **robił**. Zresztã
jesz w czerwińcu **jô miôł** bez kòmpùter **sã zapisónë**.
- Na jaczi czerënk tã **jes sã zapisôł**?
- Filologiã anielskã i etnofilologiã kaszëbskã.
- Alãżë! No wszëtckò mdzesz sztudérowôł!? Tã cë môsz ale tãp!
- Tãp to mô kón, a jô móm rozëm! A co tã sã tak na mie dzyw-
no przëzërôsz? Wa **jestã** wszëtccë **mëslełë**, że jô so nie dóm
radë, co?
- Jô so tak mësłã, czë taczych dozdrzeniałëch chłopów na sztu-
dia przëjmajã, tã doch môsz ju 34 lata...
- Czemuż nie. Na nôùkã nigdë nie je za pòdze. Czëj **jesmë ro-
bilë** historiã, tej kòl naju na rokù bët chłop, co bët 62 lata stòri.
- To tã **ju môsz** jedne sztudia **skùńczónë**...
- Jakbë to rzec, nié do kùńca. Z historiã to długò historiô... ale
licencjôt z filologie pòlszci **jem bët dobët**.
- Wejleszcze, że cebie sã jesz chce!
- Kò ze mie je tãci wieczny sztudéra.
- Pewno jak mdzesz miôł sëwã brodã a kraczôł przë krëkwie,
tej tãz mdzesz sztudérowôł.
- Jo! Na Ùniwersytece Trzeczégò Wiekù.

Cwiczënk 2

Zapòznôj sã ze słowama tikajãcema sã sztudéro-
waniô. Znaczeniô wikszoscë z nich na gwës jidze sã
domëslec, jeżlë nie – szukôj jich znaczeniów w sło-
warzu. (*Zapoznaj się ze słowami związanymi tematycznie ze
studiowaniem. Znaczenia ich większości zapewne można się
domyśleć, jeżeli nie – sprawdź ich znaczenia w słowniku*).

Cwiczënczi, czerënk, dyplóm, doktorat, dzekón, egzamin, in-
deks, labòratorium, licencjacczi/magisterszci/doktorszci do-
kòz, licencjôt, magisterszczë sztudia, òbrona, profesór, prôca,
semester, szkólny, szpecjalizacjô, sztudérowac, sztudérskò
chëcz (sztudérzci dodóm), sztudérskò legitimacjô, sztudérzczë
żëcé, ùczbòwnik, ùczëc sã, wëkłòd, wëszzò ùczbòwniô, zalicze-
nië.

Wstaw w zdania pasowné słowa. Pamiãtò ò bëlny
òdmianie! Pò wëkònanim zadaniô mòzesz spraw-
dzëc na kùńcu ùczbë słowa i jich pòprawné formë.
(*Uzupełnij zdania odpowiednimi słowami. Pamiętaj
o prawidłowej odmianie! Po zrobieniu zadania na końcu tej
lekcji możesz sprawdzić słowa i ich poprawne formy*).

Jô sztudérjã na we Gduńskù, na,
jaczi sã zwie pòlitologiô. Lubiã chòdzëc na, a nie
lëdóm Latos mùszã zdac sëtme
i dobëc trzë Móm ju wëbrónë temat licencjacczégò
..... Ju terò mësłã ò studiach. Mieszkóm
w, a na swiãta i ferie jadã dodóm. Widzy mie sã
....., òsoblëwie w sobòtã i niedzielã, czedë ni mùszã
chòdzëc na wëkładë. Czëj wszëtckò zdóm, napiszã,
tej dostónã ùkùńczeniô sztudiów i titel licencjata.

Cwiczënk 3

Pòstãtã słowiznã spròbuj ùżëc w wëmësłzòny
przez siebie pòwiôstce abò rozwiôj dali pò-
wiôstkã z cwiczënkù 2. (*Spròbuj użyć pozostałych
słów w wymyślonej przez siebie historyjce albo rozwiń opo-
wieść z ćwiczenia 2*).

Cwiczënk 4

W teksce gòdczi nalazłë sã rozmajice zazna-
czónë słowa. Wëpiszë słowa napisónë prostã
pògrëbionã czconkã. (*W tekście dialogu są słowa
zaznaczone w różny sposób. Wypisz słowa zapi-
sane prostą pogrubioną czcionką*).

(Jŏ) zem mészłŏt – czasnik w ũszłim czasie, 1. ŏsoba
Zapiszŏ formŏ wszętczich ŏsobŏw. Węcygnij swiadŏ: Czŏ we
wszętczich ŏsobach weszłapią kŏnstrukcje z wtrąconym „ze-”?
(Zapisz formy wszystkich ŏsob. Wyciagnij wnioski: Czy we
wszystkich osobach występią konstrukcje z wtrąconym „ze-”?).

Stosowanie w ũszłim czasie kŏnstrukcjŏw z wtrąconym
„ze-” dzeje sã na pŏłnim Kaszëb pŏd cęskã kŏcewsczégŏ
i bŏrowiaczczégŏ dialektu. (Stosowanie w czasie przeszłym
konstrukcji z wtrąconym „ze-” ma miejsce na pŏłudniu Ka-
szub pod wpływem dialektu kociewskiego i borowiackiego).

Ődmieni czasnik „stęchac” wedle te samégŏ jak
wŏzi mŏdła. (Odmień czasownik „stęchac” we-
dług tego samego jak wyżej modelu).

Cwiczeńk 5

Wępiszŏ z dialogu sŏwa napisŏnŏ czconkã prostã
pŏgrębionã i jesz pŏdsztręchniãtŏ. (Wypisz z dia-
logu sŏwa zapisane czcionkã prostã pogrubionã i
dodatkowo podkreślone).

(...) jem robił

(...) jes sã zapisŏł

(...) jesmŏ robiłŏ

(...) jesta mészlełŏ

W mŏle pãktŏw w klamrach wpiszŏ zamiona, chtŏrne sã
pŏzwama ŏsobŏw. Ődmieni wszętczŏ z pŏdŏnŏch czasnikŏw
przez ŏsobŏ. (W miejsce kropek w nawiasach wpisz zaimki,
ktŏre sã nazwami ŏsob. Odmień wszystkie z podanych cza-
sownikŏw przez osoby).

Ŭszli czas bŭdowŏny jak przykãdŏ z negŏ cwiczeńkŭ mŏ
pŏzwã **archaicznégŏ ũszłégŏ czasu**. (Czas przeszly skon-
struowany jak przykãdady z tego ćwiczenia nosi nazwŏ **cza-
su przeszłégŏ archaicznégŏ**).

Zapiszŏ w ũszłim archaicznym czasie, w 1. i 2. ŏsobie pŏje-
dinczi lŏczbŏ, sŏwa: czŏtac, tuńcowac, grac. (Zapisz w czasie
przeszłym archaicznym, w 1. i 2. osobie liczby pojedynczej,
sŏwa: ...)

Cwiczeńk 6

Wępiszŏ z dialogu sŏwa napisŏnŏ pŏgrębionã
kursywã i jesz pŏdsztręchniãtŏ. (Wypisz z dialogu
sŏwa zapisane pogrubionã kursywã i dodatkowo
podkreślone).

jem bŏł dobŏł – zapiszŏ tŏmaczeniŏ ti kŏnstrukcji na pŏłszi
jãzŏk. Czŏ w pŏłaszŏznie tŏż jidze ŏddac nã zaprzeszłosc?
(Zapisz tŏmaczenie tej konstrukcji na jŏzyk polski. Czy w jŏzyku
polskim rŏwnie dobrze mŏżna oddãc tŏ zaprzeszłosc?).

Rzeczŏ, czym ta kŏnstrukcjŏ jinaczi sã ŏd zapisŏny
w cwiczeńkŭ 5. (Powiedz, czym ta konstrukcja siŏ
rŏżni ŏd zapisanej w ćwiczeniu 5).

Taczŏ kŏnstrukcje, jak wŏzi twŏrzã **czas zaprzeszłi**. (Przy-
toczone konstrukcje sã przykãdem **czasu zaprzeszłégŏ**).

Cwiczeńk 7

Wępiszŏ z dialogu sŏwa napisŏnŏ pŏgrębionã
kursywã. (Wypisz z dialogu sŏwa zapisane po-
grubionã kursywã).

Jak przetŏmaczysz na pŏłszi jãzŏk taczŏ kŏnstruk-
cje (jak przetŏmaczysz na jŏzyk polski takie kon-
strukcje)?

ni mŏmŏ widzŏnŏ –
jŏ miŏł sã zapisŏnŏ –
ju mŏsz skŭńczŏnŏ –

Czŏ w pŏłaszŏznie je mŏżnota pŏkŏzaniŏ kaszëbszczich apart-
noscŏw w twŏrzeniu ũszłégŏ czasu? (Czy w jŏzyku polskim
istnieje mŏżliwość oddania kaszubskiej rŏżnorodnošci w za-
kresie tworzenia czasu przeszłégŏ?).

Kŏnstrukcje ŏmŏwiŏnŏ w tym cwiczeńkŭ twŏrzã tŏpzw.
ŏpisowi ũszli czas. Twŏrzi sã gŏ przez dodaniŏ do se wŏpŏ-
mŏżnégŏ sŏwa „miec” i znankŏwnikŏwŏgŏ mionoczas-
nika. (Konstrukcje omawiane w tym ćwiczeniu sã przy-
kãdem tzw. **czasu przeszłégŏ opisowégŏ**. Tworzy siŏ go
przez dodanie do sŏwa posiłkowŏgŏ „miec” imiesłowu
przymiotnikowŏgŏ).

Cwiczeńk 8

Pŏdŏnŏ zdania przełŏżŏ na kaszëbszci. Starŏj sã
w nich ũżŏc rozmajitŏch ŏrtŏw ũszłégŏ czasu.
(Podane zdania przetŏmacz na jŏzyk kaszubski.
Staraj siŏ w nich ũżŏc rŏżnych rodzajŏw czasu
przeszłégŏ).

Wiele slyszãłŏm o tym chłŏpcu.
Wtedy nauczyciel spytał, gdzie student pisał ten egzamin.
Wtedy gdy ciebie spotkałŏm, miałaš na sobie niebieskã
sukienkŏ.
Gdy przyszedłŏm do domu, matka bardzo siŏ ucieszyła.

SKŁŏRZK

bŏc 62 lata stŏrim – miec 62 lata; **czŏrŏnk** – kierunek; **dobŏc**
– zakończyć, zwyciężyć; **dozdrzeniałi** – dojrzały, dorosły; **nŏkac**
– biegać, śpieszyć siŏ; **papiorŏ** – papiery, dokumenty; **pŏdzŏ**
– pŏżno; **przŏzerac sã** – przyglãdãc siŏ

SŁŌWA DO CWICZŏNKŪ 2

wŏższci ũczbŏwni, czerŏnkŭ, wŏkãdŏ, cwiczeńkŏw, egzaminŏw, zaliczenia,
dokazu, magisterszczich, sztuderšci chŏczŏ, sztuderšcŏ zŏcŏ, prŏcã, diplŏm